

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Disputatio Quinta. De Qualitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

æquales vel inæquales dici possunt. De relatione autem, quam æqualitas & inæqualitas important pro formali quaeritur. An sint reales vel rationis? Ad quod h. cum distinctione: si ad relationem propriè dictam requiritur, quòd extrema necessaria existant sicut requiritur, tunc sunt reales quæ intercedunt, inter duas quantitates, quæ a parte rei sunt, ut inter duas quantitates palmares; sunt autem rationis, quando neutrum vel alterutrum extremum non est existens, & hæc ordinariè intercedunt inquantitates successivas motus & temporis, verbi gratiâ, in motu circulari primi mobilis, vel solis ab oriente in occidentem; & e contra: in quo constituitur duratio, quæ dicitur, hic annus est æqualis cum motu circulari præteriti anni; & inæqualis cum motu per unum tantum Zodiaci signum. Et quamvis Aristoteles hanc proprietatem vocaverit maximè propriam, quia universalitèr tam quantitati continuæ, quàm discretæ permanenti & successivè competit; Attamen proprietas quantitates continuæ permanentis intimior & proximior est.

Proprietas sexta est, scilicet esse impenetrabile, quia per hanc ipsam quantitatis rationem formalem explicavi, ad quam sequuntur omnes alie; nam esse divisibile mensurabile & c. præsupponunt extensionem localem impenetrabilitèr, unde ad eam sequitur, figura, & ubicabilitas. Figura enim exultat ex ordine quam partes dicunt ad se invicem situatæ in aliquo, & hanc vocat Scotus positionem de genere situs, unde data penetratione non manet figura, prout contingit cum corpore Christi in Eucharistia, in quo non est positio extrinseca de genere situs; bene tamen intrinseca seu ratio exigitiva extensionis localis cum impenetrabilitate. Fundatur etiam ubicabilitas circumscriptiva quæ corporibus competit, ratione quantitatis, unde vocatur etiam ratio essendi in loco circumscriptivè, subintellige cum impenetrabilitate, quia esse in loco circumscriptivè, prout dicit solam localitatem divisibilem corporibus per se competit, & ratio corporis de se est prior ratione quantitatis.

VI.
Sexta est esse impenetrabile.

DISPUTATIO V. DE QUALITATE.

Agunt plures Authores de relatione ante qualitatem, sequentes Aristotelem, qui etiam in Logica qualitati relationem præmisit: at tamen quinto Metaphysicæ extensionem servans ordinem, contrarium fecit, & immediatè post quantitatem egit de qualitate; sunt etenim semper cogitationes posteriores sapientiores prioribus. Et hoc valde congruo procedendi ordine. Nam minus regulate inter relativa immiscitur qualitas quæ de genere accidentium perfectissimum est: gratis suis verò sub uno grege educuntur absolutæ & sub alio relativa. Quare sit.

QUÆSTIO I.

Quid sit qualitas hujus Prædicamenti?

Notandum quòd qualitas post Aristotelem tripliciter sumi possit: primò laxissimè, ita ut comprehendat omnes formas tam accidentales quàm substantiales, quæ possunt aliquod subjectum denominare quale, & hinc dicitur quòd differentia sit prædicabilis in quale quia quia ad quæstionem illam responderetur per modum adjacentis & accidentis, ut qualis est homo, est rationalis. Secundò modo potest accipi pro omnibus omnino accidentibus five absolutis seu respectivis quæ omnes prædicantur absolute in quale contingenter, ut patet tum ex dictis, tum per singula discurrendo; verùm tamen in his acceptionibus non est ad nostrum propositum, prout autem de qualitate hic agitur, sumitur pro aliquo particulari accidentali forma absoluta, quæ hoc prædicamentum constituit, quæ forma quidnam sit explicatum est difficillimum: tot etenim circumferuntur definitiones quasi, quot sunt definitores & authores qui de hac rescripserunt. Aristoteles eam descripsit, quod sit illud, quæ quales esse dicimur & per quam respondemus ad quæstionem, qualis res sit, quæ descriptio ordinariè ab omnibus reicitur; quia regulis bonæ definitionis & descriptionis caret; quia definitio est æque ignota ac definitum, quia esse qualem est esse affe-

ctum qualitate; ergò esse qualem, non est notius quàm ipse qualitas; cum aliud non sit quàm qualitate affectum esse, sicut non bene explicaret quis quantitatem per hoc, quòd diceret: est illa ratio qua quanti dicimur, aut albedinem esse eam formam quæ albi dicimur. Scotus de hac re ex professo non egit. D. Thomas dicit qualitatem esse dispositionem substantiæ, vel modum accidentalem substantiæ; verùm tamen insufficienter; quia quantitas est etiam dispositio substantiæ, & ubi, ac approximatior sunt modi accidentales substantiæ, quæ tamen non sunt qualitates. Hurtadus definit qualitatem esse accidens absolutum, non quantum; verùm tamen hæc definitio potius explicat, quid qualitas non sit, quàm quid sit; deinde non assignat sufficientem rationem specificam, quæ quietaret intellectum meum & deduceret me incognitionem ignoti. Iterum eodem modo potest etiam definiri quantitas, quòd accidens absolutum non quale, per quam definitionem non explicaretur tamen ratio formalis quantitatis, imò non tantum quantitas, sed etiam alia accidentia respectiva, si possent definiri. Maffrius & Belutus dicunt, quod qualitas sit accidens absolutum, ratione cujus subjectum qualificatum potest intèndi & remitti: sed non explicant rationem universalem qualitatis quia multæ dantur qualitates, quæ non possunt intèndi & remitti, ut sunt intellectiones & volitiones, species

cies intelligibiles, character baptis malis, deinde hæc est tantum proprietates subsequens qualitatem, ergo non potest per intensionem & remissionem congruè definiri, alioquin non esset ratio, cur non potius definiretur per habere contrarium, quod æque convenit qualitati ac posse intendi & remitti. Denique si per possibile & impossibile qualitas non posset intendi vel remitti, adhuc tamen posset verè esse qualitas, alii aliter opinantur, ut facilius esset, omnes refutare, quam aliquam adæquatam assignare, quare omisis pluribus aliis, unam proponam, quæ licet adæquata non fuerit, erit tamen qualitatis sufficienter explicativa, unde supponendo quod quantitas sit accidens absolutum, impenetrabile à substantiâ distinctum.

II.
Describitur
qualitas,

Dico I. Qualitas est accidens absolutum, penetrabile subjectum alterans illudque bene vel male afficiens. Hæc quoad r. p. est Pontii, quoad secundam Baronis, quoad tertiam P. Comptoni. Probatur Conclusio. Quia omnibus & solis qualitibus competit & distinguitur ab omnibus aliis quæ non sunt qualitates, nam per ly accidens distinguitur à substantiâ, per absolutum, cum quantitate quidem convenit & differt à relativis. Per particulam verò penetrabile à quantitate secernitur quæ est formale principium extensionis localis impenetrabilis, per reliquas particulas explicantur effectus formales ipsius qualitatis, quia quæcumque qualitas subjecto advenit, illud alterat, & idem aliquid boni, vel mali confert, nam nulla est qualitas, sive materialis, sive spiritualis, quæ non aliquid boni Physici vel moralis, verbi gratiâ: sanctitatem, potentiam ad agendum ornatum ut characteres, vel mali, id est aliquid disconvenientis subjecto adferat, ut est calor respectu aquæ, dolor respectu animalis &c.

III.

Dices: Per particulam alterans, satis explicari rationem qualitatis, ergo superfluit posterior scilicet bene vel male afficiens subjectum. R. negando ant. quia alteratio etiam sit inter formas accidentales & ad respectivas, adeoque non esset ratio sufficienter distinguens illam & à substantiâ & à relatione, patet ant. quia subjectum alteratum per locum situm, habitum, actionem, passionem. De

Instabis. Illas alterationes non esse proprie dictas, ergo sola qualitas describitur bene per alterationem, patet ant. quia accipitur tunc pro mutatione subjecti ad quamcumque formam. Sed Contra: licet alterationes proprie dictæ non sint, per illam tamen particulam solam, et si significaret alterationem proprie dictam, non exprimitur ratio formalis constitutiva qualitatis ut sic, quia dantur multæ qualitates, quæ tamen subjectum proprie dictæ alteratione non alterant, nam propria dictæ alteratio est mutatio successiva ad qualitatem sensibilem contrariam, vel mediam, sed multæ qualitates tali alteratione non alterant, ergo si alterant, sufficit alteratio etiam improprie dicta: probatur minor, quia gratia, character, &c. sunt qualitates, sed ad illas non est mutatio successiva nec etiam sunt sensibiles, ergo. Deinde etiam plures qua-

litates sensibiles non sic alterant subjectum, ut patet de iis omnibus, quæ suas naturas necessario consequuntur, ut lux solem &c. Imò propter has instantias posui & addidi particulam bene, vel male afficiens subjectum, quia vidi, quod sola particula ista non sufficeret, addidi alterans, propter formas indifferentes, quæ videntur, nec bene, nec male afficere subjectum, quia nec sunt proprie convenientes, nec disconvenientes, & tales formæ sunt omnes habitus causati ab actibus indifferentibus, & ipsæ dispositiones, tum etiam quæcumque naturales, quæ nec petunt esse in subjecto aliquo nec, reculant.

Dices: Etiam contra particulam penetrabile, Albedo & nigredo sunt veræ qualitates, sed istæ non possunt se invicem penetrare, ergo malè additur penetrabile. R. dist. minorem: non possunt se invicem penetrare, quæ qualitates sunt præcisè: nego mi. quæ tales qualitates sunt in particulari, quæ ex ratione sua specifica dicunt repugnantiam: concedo mi. & nego consequentiam. Albedo ergo & nigredo non habent hoc ex generica ratione qualitatis, alioquin deberent etiam hoc habere dulcedo & albedo, quæ tamen ut experientia docet, sunt compatibles in eodem subjecto, ut patet de lacte & saccharo.

Instabis. Quantitas una potest etiam penetrari cum alia, ergo per hoc non distinguitur. R. dist. ant. naturaliter nego, supernaturaliter concedo ant. ergo non distinguitur qualitas à quantitate per penetrabile supernaturaliter secundum actum, transeat consequentia secundum exigentiam connaturalem, nego consequentiam, quia connaturaliter exigit quantitas non penetrari & qualitas penetrari.

Dico 2. Definitio qualitatis à Philosopho data potest aequaliter defendi, quod sit bona. Hæc videtur convenire cum Complut. reverà tamen non convenit, quia non dicit eam absolute bonam esse, quasi concretum esset notius suo abstracto, ut volunt Complutenses; sed alioquin posse inveniri modum, secundum quem sustineri possit, moveor ad hoc asserendum autoritate D. Augustini cap. 12. Categ. ubi sic ait: Nunc de qualitate tractemus, secundum ea quæ sunt, qualia dicuntur. Et postquam multa de qualitate & quali disseruisset, asseverando ab aliquibus pro eodem sumi consuevisse, tandem concludit sic: propterea, etiam nos eundem (Aristotelem) secuti, similia senserimus; quia ergo magnus Ecclesie Doctor Aristotelem tanti fecit & esse definitionem amplecti voluerit, & in tradita doctrina de qualitibus sequi; idèò pariter puto & concludo, posse eam aliquomodo defendi tanquam bonam. Quare nunc:

Modum declaro & probo, primò Conclusionem: Ideò definitio data bona non esset, quia ly quale esset æq; ignotum ac ipsa qualitas, sed hoc non improbat bonitatem ejus, ergo: probatur mi. quia major est certa, bene definitur genus per speciem, & species per genus, sed unum est tantum ignotum quam alterum, ergo non obstante, quod sit æq; ignotum quale, quam qualitas, definitio erit bona. Si dicas, ut communiter dici solet in illis defini-

IV.
Definitio
qualitatis
est bona

I.
Qualitas
est bona

ioni.

tionibus, genus quidam non esse notius, quam species ex natura sua, bene tamen ex suppositione, tunc ego sic incho incho: quale non est notius ex natura sua, quam qualitas, bene tamen ex suppositione; ergo, si illa definitio speciei bona est, quia supponitur esse, jam notum quid sit a pari, poterit definitionem qualitatis bonam esse, quia, praesupponitur jam notum, quid sit esse quale. Incho secundo: Genus nec quidem ex suppositione potius esse notius quam species, ergo eadem est utrobique; ratio: probatur autem, quia si genus ex aliqua suppositione esset, notius esset: quia jam antea fuit definitum; sed hoc non est, ergo: probatur definitio prior, non poterat rem genus notum, quia etiam definitur per speciem, quae est ignota.

V. Probatur secundo. Bona esse definitio accidentis a Porphyrio tradita, quod sit illud, quod nec est genus, nec species, nec differentia, nec proprium, inest tamen subiecto; ergo ista definitio etiam poterit dici aliquantulum bona, probatur consequentia: Ideo bona est illa definitio accidentis, quia supponitur jam notum, quid sint caetera praedicabilia; sed potest etiam aliquis &c. potest aliquis scire, quid sit substantia, quid quantitas, & quid relatio? sed hoc supposito, si audiret hanc definitionem: *qualitas est, quae dicitur quales*, posset cognoscere, non esse aliquod praedicamentum ex enumeratis, & esse tamen aliquod praedicamentum; ergo ex tali suppositione bene explicaretur natura qualitatis & consequenter bona definitio. Et hoc probabile puto, quod Aristoteles intendit, & colligo ex modo tractandi in Logica, qui ideo notanter praemisit agere de relatione, antequam ageret de qualitate, ut cognitio illorum naturis tandem concluderet, qualitatem esse unum praedicamentum & nullum esse existens, quod autem in Metaphysica ordinem variaverit, ideo contigit, quia ex logicabilibus praesupponebat notam qualitatem, adeoque non fuit amplius necesse, praemittere relationem.

QUAESTIO III.

An Qualitas sit perfectior Quantitate.

L. Partem affirmativam cum Sco. to tenet Durandus Eucharistia dist. 12. q. 2. Capreolus, Soto, Oeccham ferrariensis 4. Contra Gentes c. 65. apud Covellum Schol. 2. quaest. 2. citanda cum qua

Dico: Qualitas ut sic, est perfectior quam quantitas. Hec est Doctoris 4. d. 12. q. 2. a. n. 9.

Probatur primo: Illud quod est principium agendi actione vera, reali, & non intentionali est perfectius, quam illud, quod non est tale principium; sed qualitas est principium agendi vera & reali actione, non vero quantitas; ergo qualitas est perfectior, quam sit quantitas: probatur mi. quia calor producit alium calorem, habitus effectivè concurrunt ad producendos actus &c. quantitas vero nihil producit; ergo.

Probatur secundo: Illud est perfectius, quod per perfectiones differentias con-

trahitur, sed qualitas contrahitur per differentias perfectiores, quam quantitas, ergo & ipsa erit perfectior; probatur mi. Illae sunt perfectiores differentiae, quae magis correspondent & accedunt ad Entium Ens perfectissimum, sed differentiae qualitatum sic correspondent, ergo probatur mi. In perfectissimo Ente est sapientia, volitio, intellectio, sed huic correspondent differentiae qualitatum, ergo; probatur mi. Qualitas contrahitur per intellectiorem & volitionem, sed intellectio & volitio in angelis & animabus magis correspondent perfectissimo Enti, non vero quantitas, quia haec non correspondet perfectiori enti magis quam imperfectiori, imò e contrario, quia perfectissimum Ens in quo est Quantitas, est corpus Christi & B. Virginis, sed his non correspondet major quantitas, quia major est in Elephante & aliis animalibus, quam in corpore Christi, vel Bmæ. Virginis, ergo.

Probatur Conclusio tertio.

Illud est perfectius, quo attingitur ultimus finis immediatè est perfectius illo, quo non sic attingitur; sed qualitate attingitur finis ultimus beatitudinis nostrae, ergo: probatur minor. Finis ultimus attingitur per visionem & fruitionem beatificam, tanquam per principium formale, quo attingendi, sed visio & fruitio sunt qualitates, ergo per qualitates attingitur finis ultimus, quantitas vero nullo modo concurrat ad attingendum eum finem.

Probatur Conclusio quarto.

Illud, quod competit alicui ratione alicujus perfectioris, est de se etiam perfectius quam illud, quod competit ratione alicujus imperfectioris; sed qualitas competit composito ratione alicujus perfectioris, quam quantitas, ergo est perfectior: probatur mi. quia qualitas competit composito ratione formae & quantitas ratione materiae; sed forma est perfectior, quam sit materia; ergo qualitas competit composito ratione alicujus perfectioris. Hae argumenta desumpta ex Doctore citato, qui etiam ibidem contra ponit aliqua argumenta, unde ex eodem etiam

Arguitur. Quod est propinquius, perfectiori est simpliciter perfectius, quam illud quod non est sic propinquum; sed quantitas est simpliciter propinquior substantiae, quae est perfectissima, quam sit qualitas, ergo quantitas est perfectior qualitate: probatur mi. quia quantitas immediatè est in substantia, qualitas vero non nisi mediante qualitate, ergo quantitas est simpliciter propinquior. Sed h. distinguendo ma. si sit propinquius illi perfectiori secundum rationem illam, secundum quam est perfectius, concedo ma. si non sit propinquius illi perfectiori secundum rationem perfectioris, sed secundum aliam, nego ma. similiter dist. quantitas est propinquior substantiae materiali; concedo mi. substantiis spiritualibus & Enti simpliciter infinite perfectio, nego mi. & consequentiam. Itaque licet caelum possit dici Deo propinquius, quam homo, in ratione incorruptibilitatis; homo tamen simpliciter est caelo perfectior, quia imitatur Deum, secundum rationem perfectissimam intellectualem. Et sic

II.

fic etiam in materialibus, quia quantitas imitatur substantiam, in ratione substandi & per modum receptivi, ac potentialis est imperfectior qualitate, quæ imitatur substantiam, in quantum est principium agendi, & sic in hac ratione qualitas est ipsi immediatior.

Instatur. Hoc solummodo probat, aliquam determinatam & particularem quantitatem esse perfectiorem quantitate, non verò quamlibet qualitatem: probatur, quia illud est simpliciter imperfectius, quod ab alio dependet, & alterum non sic e contra ab illo, sed qualitates materiales dependet à quantitate & ipsa non sic à qualitatibus, ergo est perfectior. R. negando assumptum; Quia quandocumq; genus ut sic, est perfectius genere ut sic, omnes species & individua generis perfectioris sunt, etiam perfectiora speciebus & individuis generis imperfectioris: verbi gratià; quia animal est perfectius in se, quàm planta, idè omnes species & individua animalis sunt perfectiora, quàm species & individua plantæ: ad probationem, nego ma. loquendo secundum omnem considerationem, quamvis vera sit, secundum considerationem dependentiæ, nam forma substantialis materialis dependet à materia, & visio vel intellectio à calore, quæ tamen secundum entitates suas sunt nobiliores & perfectiores illis à quibus sic dependet.

QUÆSTIO III.

De Divisionibus Qualitatis.

Aristoteles hic cap. 8. divisit quali-

I.
Circum divisionem qualitatis duplex est difficultas.

tatem: primò, in habitum & dispositionem: secundò, in potentiam & impotentiam: tertio, in passionem & passibilem qualitatem: quartò, in figuram & formam, de quibus duæ occurrunt difficultates: prima est in explicatione singulorum, circa quod maxima est Authorum & sententiarum diversitas; secunda est, an data divisio in illas quatuor species sit adæquata & an sit totius generis in species? utrumq; breviter expediam in hac quæstione. Itaq; quantum ad Primam speciem, quæ est habitus & dispositio

II.
Habitus multipliciter accipitur.

Notandum. Habitum multipliciter accipi posse, ut ipse Doctor advertit: Nam primò accipitur pro habitu, qui significat possessionem, seu vis ad rem, & in hac acceptione spectat ad post prædicamenta, in quibus explicatur multiplex modus habendi, inter quos etiam est habere pecuniam, mulierem: & secundò modo accipitur pro respectu inter rem habentem habitum & ipsum habitum, seu vestiti ad vestitum; Tertio modò accipitur pro eo, quod opponitur privationi, & sic quælibet forma habitus appellari potest, verumtamen in his acceptionibus de habitu hic non agitur, sed prout est aliqua species qualitatis prædicamentalis, quam Authores diversimodè explicant, nam Aversa dicit: Quod sit qualitas data subjecto ad operandum operatione proprie dicta; Verumtamen insufficienter, quia etiam potentia naturalis est qualitas data ad operandum operatione proprie dicta; & Complutenfes verò asserunt, quod sit qualitas per se primò ordinata ad bene vel male esse naturæ, vel subjecti secundum se aut secundum

operationem, sed hæc explicatio planè tolerari non potest, quia est quodam modo generica, nulla enim est qualitas, quæ non bene vel male afficeret subjectum in ordine ad se, vel ad operationem, ut supra dixi, imò in sententiâ Thomistarum hæc explicatio competit intellectui & voluntati, quia tam intellectus & voluntas sunt distinctæ potentie ab animâ & ordinatæ ad bene efficiendum subjectum, tam in ordine ad se, quàm in ordine ad operationes. Quare melius puto explicari habitum dicendo: Esse qualitatem non innatam subjecto, sed ab extrinseco provenientem, difficulter mobilem, elevantem, vel facilitantem ad agendum, vel patiendum; Quæ descriptio explicatur hoc modo, per id, quod dicitur esse qualitatem, convenit cum aliis qualitatibus, per particulam non innatam, &c. excludit qualitates secundæ divisionis, unde quæ ad hanc speciem, vel quasi speciem spectant, sunt qualitates adventitiæ, & ab extrinseco subjecto advenientes, prout ipse exemplificat Aristoteles, quia ad hanc speciem collocat scientiam, virtutem, caliditatem, frigiditatem in homine, sanitatem & ægriitudinem; per particulam elevantem intelliguntur habitus supernaturaliter infusi, qui simpliciter sunt necessarii ad operandum, & si essent aliquæ qualitates naturales, quæ ab extrinseco subjecto tribuunt posse operari, cum tamen antea talem potentiam non haberet, ut est calor in aquâ, qui facit quòd aqua possit calefacere, cum tamen antea non posset. Dicitur, vel facilitantem, quia habitus naturales ordinati sunt ad adjuvandam potentiam, ut magis expedite & facilius operetur; dixi etiam vel ad patiendum, propter Aristotelem, qui inter habitus recenset ægriitudinem, cum tamen hæc non facilius ad agendum, sed potius ad patiendum. Additum fuit etiam difficulter mobilem, per quod habitus differt à dispositione, quæ etiam est qualitas, non innata subjecto, sed ab extrinseco adveniens, inclinans ad agendum, vel patiendum, facilius tamen mobilis, undecumq; ista facilis mobilitas proveniat seu ex non frequentatione actuum, seu ex ratione ipsiusmet qualitatis, sive ex ratione subjecti, quod non est capax forte substantiare diu tales qualitates, hinc habitus & dispositio non sunt species essentialiter diversæ, sed tantum accidentaliter differunt, scilicet penes facile & difficile moveri à subjecto; sicut nullus dicit, calorem intensum esse distinctæ speciei à calore remisso, in sententiâ, nam Scotistarum omnes gradus intensiois sunt homogenei. Nec refert, quòd habitus infusi videantur citò mobiles à subjecto nempè per unicum actum contrarium, quia non moventur citò Physicè, sed tantum moraliter & demeritoriè, quando autem in descriptione ponitur facilius, vel difficulter mobilis intelligitur mobilitas naturalis.

Secunda Species Est Potentia naturalis & impotentia naturalis. Per potentiam hic non intelligitur alicujus rei principium ad agendum, ut est intellectus & voluntas, nec pro eâ facilitate, quam aliquis acquirit per multos actus & frequentia exercitia, sicut histrio habet potentiam ad saltandum, ludendum, quia tales potentie spectant ad primam speciem, quia non sunt innatæ agendi, sed ab extrinseco prove-

Describitur habitus.

IV.

quod

est

difficultas.

est

difficultas.

est

difficultas.

est

difficultas.

est

difficultas.

est

difficultas.

est

difficultas.

est

difficultas.

est

difficultas.

est

difficultas.

est

difficultas.

est

difficultas.

est

difficultas.

est

difficultas.

est

difficultas.

proveniunt, sed intelligitur hic per potentiam habitus innata subjecto eique non identificata inclinans multum, vel etiam necessariò requisita ad agendum. Per impotentiam verò non intelligitur negatio, vel privatio potentiae, quia sic non esset qualitas, sed intelligitur habitus innata subjecto & non extrinseco præveniens non identificata eidem impediens & retardans ad agendum. Dicitur habitus, seu qualitas, innata subjecto: Per quam particulam distinguitur secunda species à firmà, quia illa non innascitur subjecto, sed ab extrinseco advenit: dicitur non identificata per quod excluduntur potentiae identificatae, quales sunt passiones, aptitudinales, respectus, & quaecumq; principia ad agendum necessariò requisita, si sunt identificata; dicitur inclinans multum, propter illas potentias quae non sunt necessariò requisitae ad simpliciter agendum, verbi gratia facilitas ex naturà ad currendum, ad videndum perspicacitas, ad intelligendum velocitas, ad retinendum & discurrendum subtilitas, &c. dicitur etiam vel necessariò requisita ad agendum, ut est calor in igne, frigus in aqua, gravitas in gravi, levitas in levi, quae omnia necessariò sunt requisita ad agendum, & non tantum ad faciliter agendum, ut ita universaliter dicatur potentia naturalis, quae subjecto non est identificata, & est tamen innata ad expedire vel necessariò agendum requisita, & e contra impotentia omnis ea qualitas quae subjectum positivè impedit ad velociter agendum, vel etiam retardet planè, ut est impotentia quae aliquis minus subtiliter discit, minus velociter currit, vel etiam positivè retardatur, ut sunt dispositiones naturales in nonnullorum oculis ratione quarum minus perspicaciter videre possunt.

tum quia dicit: quòd alteratio secundum subjectum spectet ad primam speciem, ergò benè distinguitur passio per respectum sensibilitatis ad potentiam; tum deniq; si actus appetitus, intellectus & voluntatis secundum se spectentur, adveniunt difficultè & faciliter mobiles sunt, ergò secundum se ad primam speciem, in quantum verò per opera externa produnt, ad hanc speciem spectant. Idem est autem patibilis qualitas, quod passio, excepto hoc quòd patibilis qualitas fit diu permanens, passio verò citò transiens, hinc color continuo rubicundus in facie, perpetuus pallor in vultu dicuntur patibiles qualitates; rubedo autem ex verecundià, pallor ex metu & timore passio appellantur, ex eo, quia cessante motu verecundiæ & timore desinunt & citò remouentur, ad passionem reducentur colores, odores, saporum florum, herbarum, &c. quia omnes natae sunt potentiam alterare cum veloci mobilitate, & sic quae patet, quòd passio & patibilis qualitas inter se non distinguantur nisi secundum magis minus.

Explicatio
probabilis
qualitatis.

Quarta deniq; Species Est forma

& figura; Per formam autem non intelligitur aliqua forma substantialis, nec alia formae accidentales, sed ea solum quae convertitur cum figura; cum accidentali tamen differentià, quia forma dispositionem dicit aliquam specialem quam habent partes secundum colores & quantitatem, simul debite proportionatam à qua res denominantur pulchrae & gratiosae. Figura verò dicit solam debitam dispositionem secundum quantitatem linealiter & superficialiter & sic spectat ad dispositionem situs; prout verò dicit ipsam superficiem & linearum terminationem spectat ad hoc praedicamentum, primo modo accipiendo, forma pertinet ad res animatas, posteriori verò ad res inanimatas, nam ab ista linearum terminatione praecise res dicitur recta, curva, quadrata, rotunda. Ex quo patet, quòd merè accidentaliter differant, haecq; sint dicta ad sufficientiam, pro primà difficultate posteriorem resoluo etiam &

V.
Explicatio
formae &
figurae.

Tertia Species Est passio & patibilis

qualitas. Per passionem non intelligo hic proprietatem alicujus rei, quia haec cum sit identificata subjecto cuius dicitur proprietates non potest habere rationem qualitatis. Passio ergò, prout hic spectat, est qualitas per se, sensibilis sensu externo alterans subjectum in ordine ad potentiam, quae potest illam percipere; dicitur: sensibilis sensu externo, per quod distinguitur à prioribus duabus speciebus, quae non sunt sensu perceptibiles, ut patet de eisdem; dicitur: alterans subjectum, in quo convenit cum aliis qualitatibus, quae etiam subjectum alterare natae sunt, & distinguitur per hoc, quòd illam alterationem faciat, ut per potentiam intentionaliter percipiantur; unde dicitur passio, non quòd subjecto inferat passionem, sed quòd sensui, qui semper patitur, dum aliquid percipit. Et licet Aristoteles enumeret inter passiones spectantes ad hanc speciem motus voluntatis & appetitus, non loquitur tamen de iis, nisi in quantum per signa externa manifestantur, quare Maffrius gratis arguit Pontium, quasi non benè hanc distingueret speciem per hoc, quòd haec sit sensu perceptibilis, non verò priores, tum quia ipse Maffrius alia in distinctionem expresse non adfert, nam dicere: quòd haec alteret tantum potentiam perceptivam, falsum est, quia, etiam secundum ipsum, appetitus & voluntatis motus non alterant potentiam ad sui perceptionem;

F. Amandi Hermann Logica.

DICO I. Divisio qualitatis in praedicta

membra ab Aristotele facta adaequata est ita ut nulla detur qualitas, quae sub illis non continetur. Haec est satis communis: & Probatur cum Pontio: Quia nulla datur qualitas nisi sensibilis, vel insensibilis per aliquem sensum externum, si est sensibilis & hoc vel per se, & directe & spectat ad tertiam speciem qualitatis; si verò per accidens & spectat ad quartam speciem & hoc indirectè, & secundum unam rationem, directe & secundum alteram rationem ad praedicamentum ad aliquid: Si est qualitas nullo sensu externo perceptibilis & est realis, aut est innata, & sic spectat ad secundam speciem, aut non est innata, & sic spectat ad primam speciem, sed nulla alia est assignabilis qualitas, quae realis esset, ergò adaequatè dividitur in praedicta membra; Unde si quis vellet eas singulatim ad suas classes redigere & collocare, sub habitu repone-re posset omnes habitus potentialium, sive ii naturales sint, sive non, quia omnes sunt difficultè mobiles, sive sint intensi item characteres sacramentales si teneatur, ut probabile ju-

VI.
Divisio illa
bona est &
adaequata.

G g dicit

dicat Scotus, quod sit qualitas absoluta, item omnes species intelligibiles & sensibiles firmiter impressæ, quales maximè sunt phantastica: Sub dispositione verò collocari possunt inprimis omnes actus potentiarum species remissa & faciliter mobiles, sive internæ sint, sive externæ, item frigiditas, caliditas, sanitas, ægritudo & his similia, ut ipse insinuat Aristoteles, et si sunt veræ aliquæ qualitates, quod non essent sanitas & ægritudo qualitates, sed potius aggregatio ex debitâ & indebitâ membrorum proportionem, tunc non esset dicendum: ens spectare ad hanc speciem directè, sed vel ad nullam, vel indirectè ad quartam. Sub naturali potentiâ & inpotentiâ omnes facultates sequentes connaturalitèr potentias activas, dummodò non sint identificatæ, sive postea intensæ sint, sive remissæ. In tertiâ specie sub passione omnis qualitas sensibilis sensu externo, ut citò transiens, ut rubedo ex verecundiâ, pallor ex timore; sub patibili verò qualitates eadem diu durantes. Sub quartâ deniq; specie quomodocunq; seu directè, seu indirectè ponuntur omnes formæ & figuræ. Sed

VII.

Opponitur Authoritas Aristotelis 7.

Phys. cap. 2. *rarum & densum, asperum & lene* spectare ad tertiam speciem qualitatis, juxta doctrinam à se traditam lib. 2. de gratioso c. 2. ubi ait: hæc sentire sensu tactûs, sed asperum & lene &c. non continentur in præallegatis membris; ergò non est adæquata divisio omnes qualitatum species complectens. R. ipsum Philosophum mentem suam explicare hic de qualit. t. 40. his verbis: Rarum autem & densum asperum & lene, quæ quidem significare videntur, à qualitatis tamen divisione remota esse, videntur enim potius partium positionem significare: ubi clarè innuit, illa nomina non significare aliquam formam de prædicamento qualitatis distinctam ab ipsis rebus, quæ sunt raræ densæ, sed solum certum situm partium de prædicamento sitûs, ita scilicet, quod rarum dicat partes corporis, cum quâdam distantia densum cum intimâ præsentia; item asperum dicat scabritiam, seu quandam inæqualitatem in situ, ita quod aliquæ partes magis proemineant aliis, lene verò e contra. Unde

VIII.

Dico 2. Prædicta divisio non est generis in

Divisio data non est generis in specie.

species propriè dictas. Hæc est Doctoris 4. d. 6. q. 10. n. 14. & q. 36. ubi dicit sic: Potest dici quod Aristoteles non assignat species qualitatis &c. Item est ipsemet Aristotelis, nam postquam prædictas species enumerasset, inquit: Et fortasse quidam alii apparent qualitatis modi, sed qui maximè dicuntur sunt hi: ubi notanter dicit: quod enumeratæ species sint tantum qualitatis modi, non verò quod sint aliquæ species propriè dictæ. Plures species non subalternæ prædicari non possunt de se invicem,

nec res unius speciei potest esse alterius speciei, sed præallegata membra possunt de se invicem prædicari, & res unius speciei potest esse etiam alterius speciei; ergò divisio in illa membra non est divisio generis in species propriè dictas. Probat minor, quia calor in quantum est in igne, est naturalis potentia, in aquâ pertinet ad primam speciem, & in quantum immutat tactum, pertinet ad tertiam; ergò una eademque qualitas potest esse in diversis speciebus. Unde secundum meum videri Qualitas, prout est supremum genus primâ sui divisione dividi posse in naturalem & supernaturalem; naturalis in materialem & spiritualementem; materialis in simplicem & mixtam; mixta in vitalem & non vitalem; vitalis in habitus & actus; non vitalis in sensibilem & non sensibilem & hæc in sua inferiora & qualibet species divisiva in propria membra, consule arborem positam post prædicamentum substantiæ.

Quæres, quæ nam sint proprietates

Qualitatis? R. Tres esse: Prima est, quam assignat Philosophus, habere contrarium; Quæ sic intelligenda est, quod habeat formam positivam, absolutam, sibi oppositam, talitèr ut altera aliam mutò expellat, ab eodem subjecto inhesionis; addidi notanter absolutam, quia aliàs unum ubi, est contrarium alteri ubi, dixi à subjecto inhesionis propter formas substantiales, quæ se quidem expellunt ab eodem subjecto, cum quo faciunt unum per se, ratione incapacitatis subjecti, ita quod non possint duæ esse connaturalitèr simul, illud subjectum tamen informationis non inhesionis. Nihilominus ista proprietas non est ita universalis, ut omnino omnibus conveniret, quia lumen non habet hoc modo contrarium, nec species sensibiles & intelligibiles, nec qualitates supernaturales. Secunda est suscipere magis & minus, seu posse intendi & remitti; Attamen licet hæc vocetur communiter proprietas, non videtur tamen omnibus competere, quia unus actus intellectus non videtur suscipere posse intensionem, nec characterem, nec etiam soli, quia una actio videtur posse esse intensior & remissior alterâ, imò ipse Aristoteles asserit: non videri competere omni & soli. Tertia est, quod secundum qualitates res dicantur sibi similes & dissimiles, quod intelligendum est de similitudine propriè dictâ, quia generalitèr loquendo res omnes habentes inter se convenientiam, vel disconvenientiam, in quocunq; genere illam habeant, possunt dici similes, vel dissimiles, quomodò verò aliqua sint sibi similia, vel dissimilia, sciri non potest, nisi prius sciatur, quid sit formalis ratio similitudinis; nec sciri potest, ista iterum nisi sciatur, quid sit relatio? & ut hæc sciatur sit.